

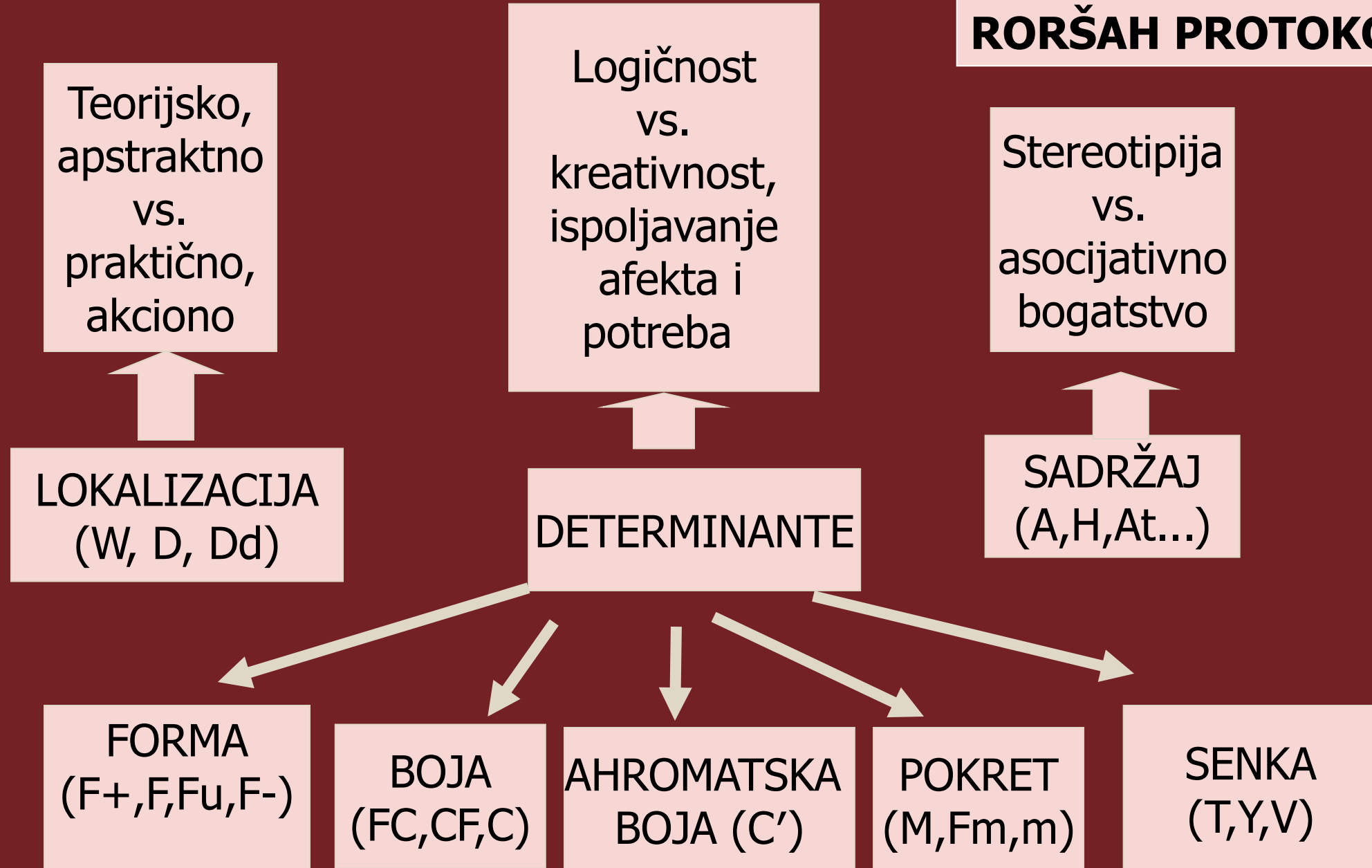
OCENJIVANJE

Osnovne dimenzije Roršaha

OSNOVNE DIMENZIJE RORŠAH PROTOKOLA

LOKALIZACIJA (LOKACIJA)

Površina mrlje koja je obuhvaćena odgovorom

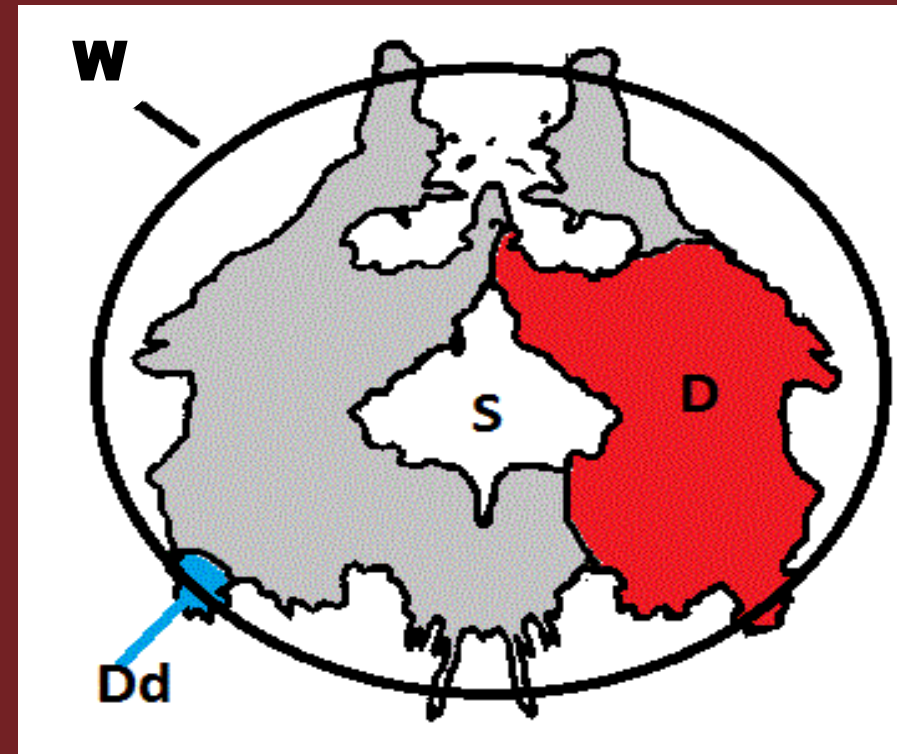
Osnovne vrste lokalizacije:

Globali (W)

Veliki detalji (D)

Retki detalji (Dd)

Beli odgovori (S)

GLOBALI (W)

- To su odgovori koji obuhvataju celu mrlju
- Ako na II ili III karti ispitanik ne obuhvati crvene površine to nije W
- Ako rukama pokrije delove i kaže npr. „Ovo je leptir samo bez ovog” to nije W
- U protokolu prosečne dužine **očekujemo 8-9 W**

DETALJI

Određivanje vrste detalja je na osnovu učestalosti biranja koja je pretežno determinisana

- izolovanošću
- nametljivošću
- veličinom
- upadljivošću, tj. mestom površine

Veliki detalji (D) su površine koje bar 5% ispitanika bira jednom kao lokaciju.

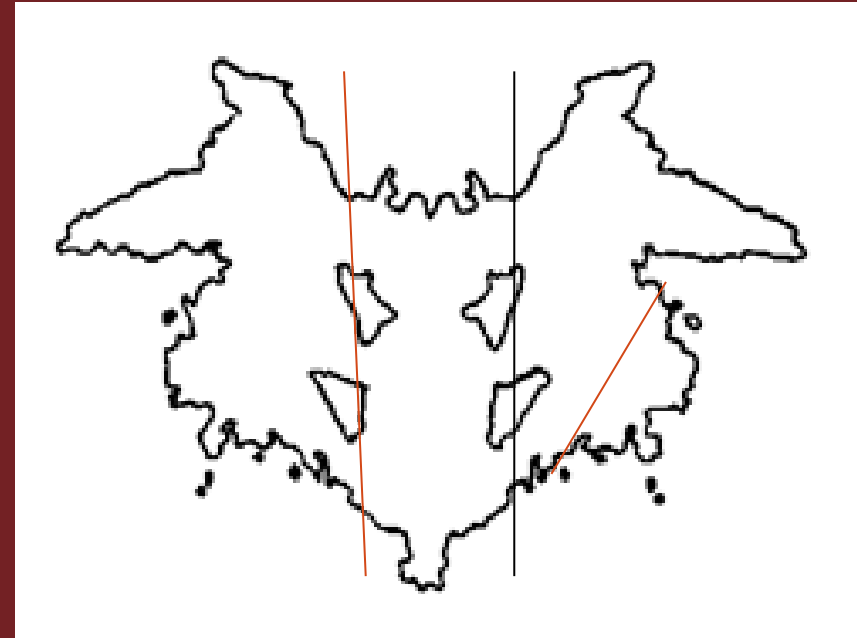
Retki detalji (Dd) su male površine ili one koje se biraju ređe od D

VELIKI DETALJ (D)

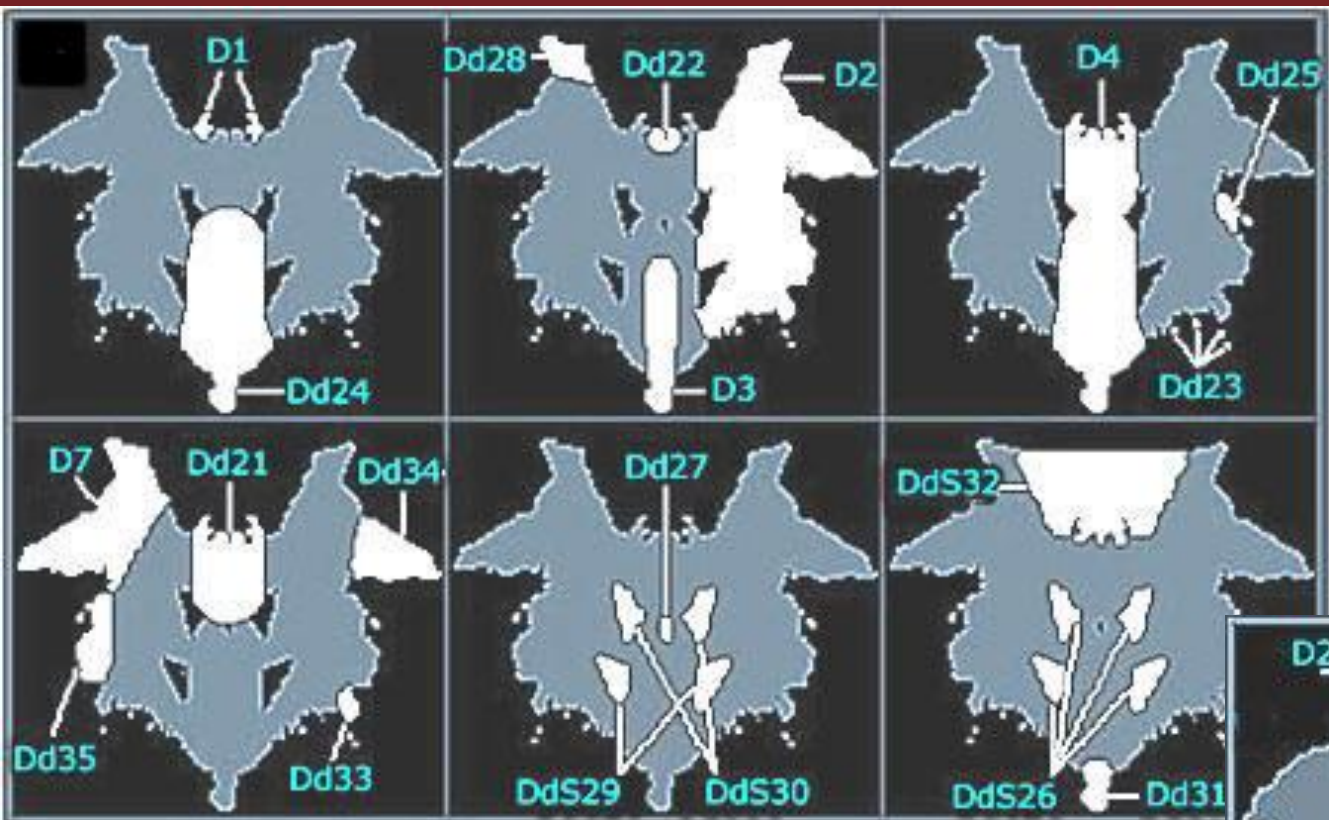
- Deo koji je upadljiv po veličini, izolovanosti, lako se izdvaja
- Najviše liči na nešto konkretno
- Često je deo koji je u sredini, na krajevima ili na gornjem delu mrlje
- Dobar spoj velikih delova ostaje D ili postaje W
- Loš ili redak spoj dva velika detalja postaje Dd
- Prosečan broj D odgovora u protokolu je **oko 13** (8-18)
- Najčešći od svih lokalizacija u normalnim protokolima (62%).
- **Određujemo ih na osnovu slika u tablicama ili u knjizi**

REDAK DETALJ

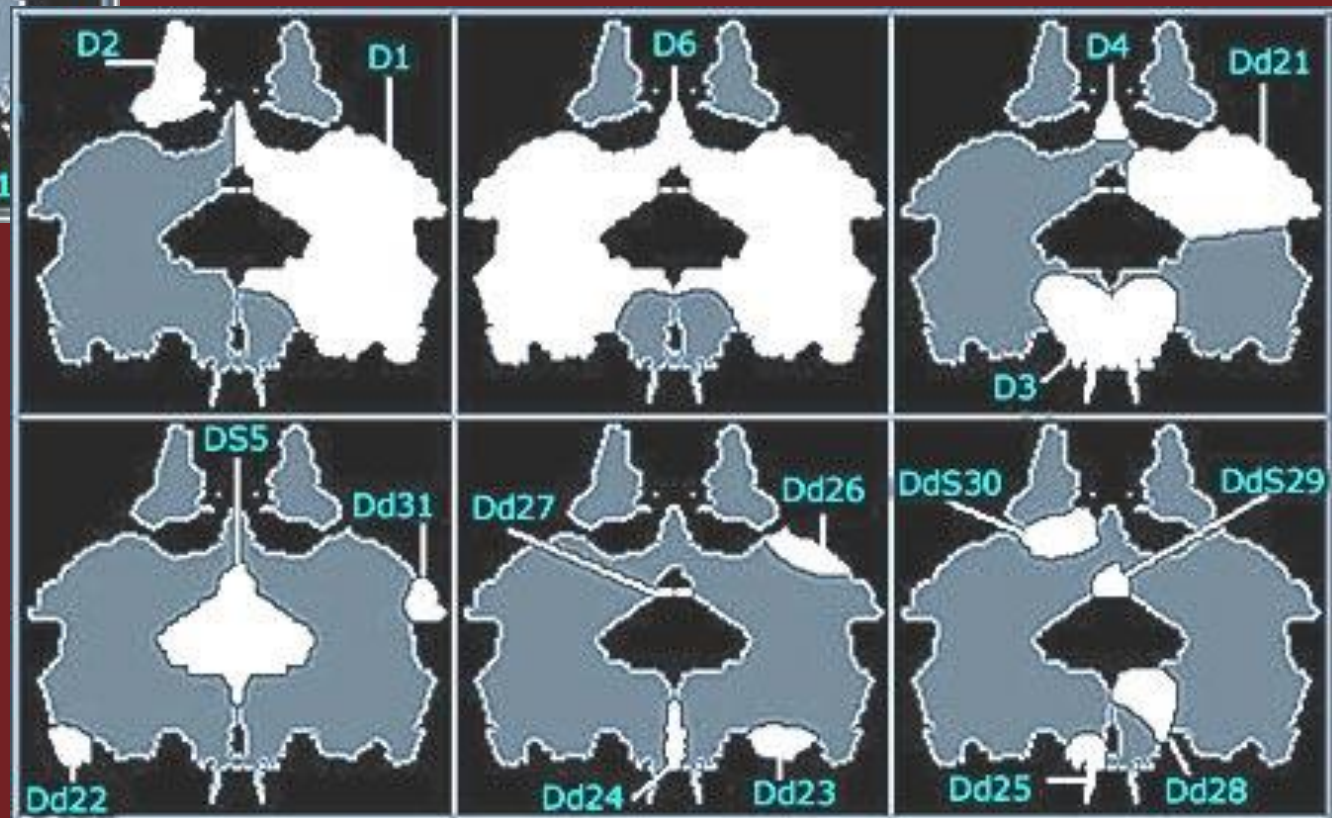
- Onaj koji nije D
- Ređe se bira od D
- Može biti veći od D, ali je Dd jer je odluku učestalost
- Delovi koji se dobijaju kad se preseku velike površine na neobičnim mestima ili unutrašnji detalji su uvek Dd
- Češće (ne uvek) Dd nisu ucrtani na lokalizacionim tablama jer se isuviše retko dobijaju, pa po tome znamo da su to Dd
- Maksimalno 6% Dd odgovora se može očekivati u normalnom protokolu, prosečne dužine

*U tablicama za kvalitet forme
mogu se naći ocene za svih 10
karata*

LOKALIZACIJE
VELIKIH I NEKIH
RETKIH DETALJA NA
PRVE DVE KARTE

INVERZIJA STIMULUSA - ODGOVORI NA BELOJ POVRŠINI (S)

- Podela prema veličini i učestalosti analogna podeli lokalizacije na mrljama:

WS - cela mrlja zajedno sa belom površinom ili cela bela površina (okean sa ostrvom)

DS - veliki učestali, jasno omeđen detalj (obeležen u tablici) (npr. II karta: raketa)

DdS - odvojena bela površina koja se ređe bira (I karta: trouglovi)

- Podela prema uključenosti mrlje:

Primarni - isključivo bela površina

Sekundarni - bela površina + mrlja

INTERPRETACIJA LOKALIZACIJE

---

*kognitivno funkcionisanje,
kognitivni stil i inteligencija*

Vrste lokalizacije, interpretacija u normalnom protokoliu i norme

Lokalizacija	Definicija	Interpretacija povišenja	Norme
W – globali	odgovorom je zahvaćena cela površina mrlje;	spособnost apstrahovanja, sklonost teorijskom i sintetičkom mišljenju, dobar kontakt sa realnošću, uspešno rešavanje problema i ambicioznost;	8,28
D – veliki detalji	površine koje najmanje 5% ispitanika bira bar jednom za odgovor;	spособnost za praktično, konkretno i realno mišljenje; neambicioznost, ekonomisanje kognitivnim resursima	12,88
Dd – redak detalj	odgovor koji nije W i nije D;	defanzivnost, spособnost i sklonost ka uočavanju detalja	1,16
S – beli odgovor	bela pozadina je izabrana za lokalizovanje;	kontriranje kojim se naglašava i brani jedinstvenost, individualnost, autonomnost, asertivnost. Kreativnost	1,57

ZNAČAJNO JE ZA TUMAČENJE JE AKO:

- Postoji značajna preferencija jedne lokalizacije koja prevazilazi normu
- Postoji poremećen tipičan odnos pojedinih potkategorija lokacije
- Postoji neočekivana lokalizacija na određenim slikama koje obično stimulišu drugu vrstu lokalizacije

ZNAČAJNO JE ZA TUMAČENJE AKO JE:

- Odnos $W : D$ je značajno poremećen u odnosu na norme.
  - U protokolu prosečne dužine $D:W \approx 2:1$ (tačnije 1,6:1)
  - U hiperproduktivnom 3:1
  - U hipoproduktivnom 1:1
- Sa porastom broja odgovora u početku rastu D i Dd , a kasnije samo Dd lokalizacije

G:D:Dd – RACIO EKONOMIČNOSTI

Ako bilo koja vrsta prevagne tako da značajno odstupa od norme izvlačimo pretpostavke o sklonosti, životnoj orijentaciji, kognitivnom ili intelektualnom stilu i načinu ekonomisanja kognitivnim resursima

- W prevazilazi normu – osoba ulaže veći napor u obradu stimulusa:
  - *Ambicioznost, pretencioznost,*
- D prevazilazi normu - pragmatizam:
  - *Osoba ide linijom manjeg otpora (strah, nemotivisnost...)*
  - *Praktična je i ekonomična ili površna*
  - *Perfekcionizam (jer D više liče na nešto konkretno)*
  - *Prekomerna akciona orijentacija*
- Dd prevazilazi normu - defanzivnost ili hipervigilnost

G:D:Dd – RACIO EKONOMIČNOSTI

Ako bilo koja vrsta prevagne tako da značajno odstupa od norme izvlačimo pretpostavke o životnoj orijentaciji, kognitivnom ili intelektualnom stilu i načinu ekonomisanja kognitivnim resursima

- W prevazilazi normu – osoba ulaže veći napor u obradu stimulusa:
  - *Ambicioznost, pretencioznost, sklonost teoretisanju*
- D prevazilazi normu - pragmatizam:
  - *Osoba ide linijom manjeg otpora (strah, nemotivisnost...)*
  - *Praktična je i ekonomična ili površna*
  - *Perfekcionizam (jer su D bolje forme)*
  - *Preterana akciona orijentisanost*
- Dd prevazilazi normu - defanzivnost ili hipervigilnost

• Pokušajte da ova osnovna značenja primenite na poremećaje

PSIHOPATOLOŠKE INDIKACIJE

VEĆI BROJ:

Globala nižeg kvaliteta forme

- anksioznost,
- pretencioznost
- niži IQ,
- deterioracija,

Velikih detalja

- potiskivanje (Hy)
- preterana pedantnost (OCD)
- nemotivisanost (depresije)
- niži IQ ili deterioracija
- pragmatizam (Pd)

MALI BROJ

Globala

intelektualna neefikasnost zbog:

- organskog oštećenja
- mentalne retardacije
- depresije
- anksioznosti

Velikih detalja

- prekomerno teoretisanje,
- intelektualiziranje (ako je u korist W)
- (SCH, shizotipija)
- apragmatizam (deterioracija, SCH)
- praagmatičnost i akciona orijentacija kod psihopata

PSIHOPATOLOŠKE INDIKACIJE

VEĆI BROJ:

Dd odgovora

- sitničavost, pedantnost,
- opsesivnost
- paranoidnost

S odgovora

- oponenacione tendencije, otpor, agresivnost
- autoagresivnost, sumnja u sebe i preispitivanje (uz znake introverzije i depresivnosti)
- sekundarni S odgovori (primarna lokacija je na mrlji, a bela površina je dodatno uključena) - kreativnost

RAZVOJNI KVALITET

DQ (developmental quality)

ŠTA JE RAZVOJNI KVALITET?

- DQ (Development Quality) je ocena složenosti odgovora
- U zavisnosti od razvijenosti kognitivnog aparata osoba je u stanju da daje odgovore različite organizovanosti.

- Vrste:

Neodređen (v)

Složen neodređen (v/+)

Običan (o)

Složen (+)

NEODREĐENI (VAGUE) ILI VULGARNI ODGOVORI(v)

- odgovori sa nespecifičnim sadržajem koji nemaju određen oblik i bilo koja mrlja može da liči na taj sadržaj,
- *Npr.:oblak, dim, trava, šuma, cvet (nespecifikovan), ostrvo (nespecifikovano).*

SLOŽENI NEODREĐENI ODGOVOR V/+

- Osoba sintetizuje nespecifične sadržaje
- Npr.: šuma (zeleno) se upalila, vidi se žar dole (crveno) i vatra gore (narandžasto), ili
- Dva oblaka se sudaraju

OBIČNI ILI ODREĐENI (ORDINARY - O) ODGOVORI

- Odgovor koji ima specifičnu, određenu formu, jednostavni su i odnose se na jedan objekat.
- *Npr.: slepi miš, leptir, krzno životinje, orhideja, Afrika i sl.*
- Ako osoba specifikuje delove jednog objekta, DQ je i dalje o (orhideja, ovo su joj latice, prašnici...)

SLOŽENI, SINTETIZOVANI ODGOVOR (+)

Ispitanik uspeva da sintetizuje delove mrlje u jedinstven odgovor, tako što ih dovodi u smislenu relaciju

- Bar jedan deo mora imati specifičnu formu .

*Npr. dve osobe **sede** za stolom (III) ili akvarijum sa ribama, rakovima i drugim morskim životinjama (X)*

- Ali DQ je+ i ako samo jedan deo ima specifičnu formu

Žena u magli (I)

- Dve osobe je o, a ne + jer odgovori nisu smisleno povezani

- DQ+ nije ako imamo jedan objekat i specifikaciju delova jedinstvenog objekta – *Žena, ovo su joj ruke a ovo noge.*

Razvojni kvalitet	Kriterijum
+ složeni, sintetizovani odgovor	Dva ili više objekata su opisani kao zasebni ali povezani. Bar jedan od objekata mora imati specifičnu formu ili biti specifikovan tako da ima jasnu formu. Žena stoji u magli. Dve osobe nose cipele. Indijanci imaju pera na glavi.
o običan odgovor	Oblast na karti je identifikovana kao pojedinačan objekat koji ima specifičnu formu ili je tako elaboriran da se specifikacijom delova postiže definisana forma. Leptir, medved, list javora, karlica, totem, glava čoveka.
v/+ sintetizovani neodređeni odgovor	Dva ili više objekata je opisano kao zasebni, ali povezani. Ni jedan od objekata nema specifičnu formu, niti su elaborirani na način koji bi doprineo određenosti forme. Oblaci koji se spajaju, stene i more oko njih, šipražje pored reke i sl.
v neodređen odgovor	Jedan objekat bez specifične forme je sadržaj odgovora, bez elaboracije koja bi ga bliže odredila: oblaci, stene, magla, blato, mrači, cvet

NORME

- DQ+ kod ekstratenzivnih 5-8 odgovora kod introverzivnih 7-10
- DQv se očekuje da kod introverzivnih bude 0-1, a kod ekstratenzivnih 1-2.
- Složeni v/+ odgovori su retki te se ne očekuju u protokolima odraslih.

INTERPRETACIJA RAZVOJNOG KVALITETA

- DQ odražava kvalitet procesa kognitivne obrade stimulusa
- Postoji veza različitih nivoa razvojnog kvaliteta sa kognitivnim razvojem.
- Osobe sa visokim i niskim rezultatima na neuropsihološkoj bateriji testova razlikovale su se po broju sintetizovanih i običnih odgovora.
- Odgovori nižeg kvaliteta (v i v/+) zastupljeni u većoj meri ukazuju na niži ili oštećen kognitivni razvoj ili kognitivno funkcionisanje na intelektualno slabijem nivou (npr. Zbog depresije, anksioznosti, organiciteta)

ORGANIZACIONA AKTIVNOST

---

*Ponderisanje odgovora koji
zahtevaju veći kognitivni
napor*

Z skor	Kriterijum
ZW (whole)	Global koji ima razvojni kvalitet +, o ili v/+. Znači v odgovori ne dobijaju Z skor. V karta: leptir
ZA (adjacent)	Dva ili više objekta na dva ili više delova mrlje koji su prostorno povezani dovode se u smislenu relaciju . V karta: Predstava, osoba sa dugim plaštom koji leti oko nje.
ZD (details)	Dva ili više objekta na dva ili više delova mrlje koji su prostorno udaljeni (nepovezani) dovode se u smislenu relaciju . III karta: Dve osobe u restoranu. Oko njih su crveni lampioni, dekoracija.
ZS (space)	Bela površina je integrisana sa mrljom ili njenim delovima. Odgovor na beloj površini bez delova mrlje nema Z. II karta: glava osobe ima krvi na bradi i na čelu. Usta su otvorena, kao vapaj za pomoć.

ORGANIZACIONA AKTIVNOST

- Odgovori čiji je DQ = v ne mogu dobiti Z skor.
- Zf = frekvencija odgovora sa Z skorom.
- Između 13 i 15 odgovora normalnih odraslih ispitanika i dece bi trebalo da sadrže neki od Z skorova
- Niska organizaciona aktivnost: slabi intelektualni kapaciteti, izbegavajući stil odgovaranja, nemotivisanost, površnost ili poremećaji kod kojih dominira osiromašenje psihičkog života (depresije, psihoze) ili poremećaji pažnje i koncentracije
- Iznadprosečna organizaciona aktivnost: temeljnija obradu informacija, veći trud, nego što situacija zahteva, pojačane aspiracije, kod npr. opsesivnih i perfekcionista, u patološkim uslovima kod maničnih, kod pacijenata sa sistematizovanim sumanutostima.